

MAHĀBHĀRATA DESTANI'NIN "SVARGAROHANA" BÖLÜMÜNDEKİ CENNET VE CEHENNEM BETİMLEMELERİ¹

Esra BÜYÜKBAHÇECİ*

Öz

Mahābhārata Destanı'nın Svargarohana Parvan bölümünde bahsi geçen cennet ve cehennem betimlemeleri, Hindu mitolojisinin zengin ve karmaşık dokusunda yer alan ölüm sonrası inançları ve yaşam biçimleri üzerindeki düşünce sistemini [eskatolojisini] yansıtmaları bakımından önemli bir yere sahiptir. Destanın önemli karakterlerinden olan Yudhishtira'nın manevi sınavına ve bu sınavın sonucunda cennete yükselişine, ilgili bölümde detaylı bir şekilde yer verilmektedir. Bu sınavın öğretileri aracılığıyla insan yaşamını, etik sorumlulukları ve kurtuluş arayışını anlamak isteyen okuyuculara dini ve felsefi bir perspektif sunmaktadır. Bu sebeple makalede sadece Yudhishtira'nın ve diğerlerinin ölümünden sonraki yaşamları konu edilmiştir. Yudhishtira öldükten sonra karşılaştığı etik ve felsefi sorular, Hinduizm'in yaşam felsefesi ve ahlaki değerleri üzerinde derinlemesine düşündürücüdür ve Hinduizm'de yer alan reenkarnasyon ve karma inanışlarına olan bağlılığa da işaret etmektedir. Karakterlerin öldükten sonra hem cennete hem de cehenneme gitmeleri Hindu inanış biçiminde ikilem yaratmaktadır. Hinduizm'e göre bu kavramlar bir anlamda kalıcı ve sonsuz değil, geçici ve sonlu duraklardır. Bu sebeple bu çalışma Hinduizm'in ahlaki ikilemlerini incelemekte, Mahābhārata'nın bu önemli bölümünün Hindu mitolojisi ve felsefesi üzerindeki etkilerini kapsamakta ve okuyuculara bu kadim metni anlamak için fırsat sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Hint Mitolojisi
Mahābhārata
Svargarohana Parvan
Cennet ve Cehennem

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi:
24.12.2023
Kabul Tarihi:
31.12.2023
E-Yayın Tarihi:
31.12.2023

¹ Çalışmanın konusu ve içeriği hakkında kıymetli fikir ve görüşleriyle yön vererek literatüre yeni bir çalışma kazandırmamı sağlayan çok değerli hocam Prof. Dr. Korhan Kaya'ya teşekkür ederim.

* Doç. Dr. Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Hindoloji Ana Bilim Dalı. esrabykbahceci@gmail.com. ORCID: 0000-0002-3339-0071.

BÜYÜKBAHÇECİ, E. (2023). Mahābhārata Destanı'nın "Svargarohana" Bölümündeki Cennet ve Cehennem Betimlemeleri. Doğu Dilleri Dergisi, 8 (2), 136- 145. DOI: 10.61134/audodilder.1409292.

DESCRIPTIONS OF HEAVEN AND HELL IN THE "SVARGAROHANA" SECTION OF THE MAHĀBHĀRATA EPIC

Abstract

The descriptions of heaven and hell mentioned in the Svargarohana Parvan section of the Epic of Mahābhārata have an important place in terms of reflecting the system of thought [eschatology] on post-mortem beliefs and lifestyles in the rich and complex texture of Hindu mythology. The spiritual test of Yudhishtira, one of the important characters of the epic, and his ascension to heaven as a result of this test are covered in detail in the relevant section. It offers a religious and philosophical perspective to readers who want to understand human life, ethical responsibilities and the quest for salvation through the teachings of this exam. For this reason, only the lives of Yudhishtira and others after their death are discussed in the article. The ethical and philosophical questions that Yudhishtira faced after his death are thought-provoking on the philosophy of life and moral values of Hinduism, and also point to the commitment to the beliefs of reincarnation and karma in Hinduism. The fact that the characters go to both heaven and hell after death creates a dilemma in the Hindu belief system. According to Hinduism, these concepts are not permanent and eternal in a sense, but temporary and finite stops. For this reason, this study examines the moral dilemmas of Hinduism, covers the effects of this important part of the Mahābhārata on Hindu mythology and philosophy, and offers readers the opportunity to understand this ancient text.

Keywords

Indian Mythology
The Mahābhārata
Svargarohana Parvan
Hell and Heaven

Article Info

Received: 24.12.2023
Accepted: 31.12.2023
E-Published: 31.12.2023

Giriş

Mahābhārata² Hindistan'a özgü en eski ve en uzun destandır. 100.000 beyitten oluşan destan, eski ve bilinmeyen çağlarda vuku bulmuş olan bir iç savaşı anlatır. Bhārata hanedanı arasındaki Kurukshetra meydanında gerçekleşen savaş konu edilmektedir. Bu savaş Pāṇḍavalar (Paṇḍu) ve Kauravalar (Kuru) olarak bilinen amca çocukları arasındaki rekabet ve çatışmalardan ibarettir. Destanın sonunda ise, Pāṇḍavalar (Paṇḍu oğulları) zafer kazanır. Savaşın yanı sıra, *dharma* (erdem; doğru yaşam ve doğru eylem) kavramının sorgulandığı, ahlaki ve felsefi konular içeren bir epik olarak da bilinmektedir. Ayrıca pek çok mitolojik hikâyeden, felsefi tartışmalardan, etik değerlerden ve dini öğretilerden de bahsedilmektedir. Bhagavadgītā adlı Hindu kutsal metnini içermesi bakımından Hindu inanç ve

² Sanskrit dilinde; *māha* "büyük", *bhārata* "Bhārata Soy" anlamlarına gelmektedir. İki kelimenin birleşiminden oluşan destanın adı "Büyük Bhārata" anlamına gelmekte ve hanedan içindeki büyük anlaşmazlık ve savaşa işaret etmektedir.

mitolojisinde önemli yer tutan bir Hint destanıdır ve Hinduizm'in kutsal metinlerinden biri olarak kabul edilir. Mahābhārata'da yer alan hikayeler ve karakterler, Hint kültürü ve dini inançları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir ve günümüzde de etkisi devam etmektedir. Mahābhārata, Hint kültürüne dair felsefi ve dini hayatı derin bir şekilde işlemiştir. Bu bağlamda, Hindistan'ın dini ve kültürel mirasının önemli bir parçası olarak kabul edilir ve akıcı bir Sanskrit ile yazılmıştır.

On sekiz bölümden (*parvan*) oluşan eserin en son bölümü, cennete yani *svarga*³'ya yükseliş (*rohana*) bölümüdür. Yudhishtira ve diğerleri, cennete gitmek için Himālayalar'a doğru bir yolculuğa çıkarlar. Bu yolculuk sırasında, Yudhishtira'nın kardeşleri bir bir ölürlür. Yolun sonuna gelindiğinde sadece Yudhishtira yaşamaktadır. Yudhishtira'nın bu yolculuk sırasında karşılaştığı çeşitli zorlayıcı sorular, insan yaşamının doğası, erdem (*dharma*) gibi konuları ele alır. Bu bölümde, reenkarnasyonun ve karma döngüsünün yanı sıra cennete ve kurtuluşa ait kavramlar da detaylı bir şekilde tartışılır. Yudhishtira'nın bu zorlu yolculukta karşılaştığı manevi sınavlar, Hinduizm'in temel felsefesini ve yaşamın anlamını derinlemesine işlemektedir.

Makalemize konu ettiğimiz bu bölümü ilginç kılan, Hintlilerin öteki dünya ile ilgili tasavvurları, yani Hint eskatolojisi hakkında bilgi sahibi olmamıza yardımcı olmasıdır. Svargarohana Parvan'da, cennet ve cehennem kavramları, Hindu mitolojisine ve dini inançlarına göre şekillendirilmiştir. Cennet, en yüksek mutluluk, huzur ve ruhsal doyumun olduğu bir mekân olarak betimlenir. Burası ruhların arzulardan ve dünyevi acılardan arındığı bir yerdir. Tanrıların mekânıdır ve onların orada sonsuz bir mutluluk içinde olduklarına inanılır. Cehennem ise, ahlaki kusurları ve kötü eylemleri olan ruhların cezalandırıldığı bir yer olarak düşünülür. Bu cezalar genellikle kişinin dünyadaki eylemlerine bağlı olarak belirlenir. Cehennemde, acı ve pişmanlık duyularak, kişinin kötü eylemlerinin cezalarını çektiği düşünülür. Hint kültüründe cehennem imgelemine diğer kültürlerden farklı olarak hayvanlar da katılır. Karanlık ve soğuktan söz edilir. Cehennem sakinleri ilik ve kanla beslenirler. Ayrıca tekerlek, tel gibi işkence araç gereçleri vardır. Elbette ki alevlerden, sıcak kazanlardan Hintliler de söz etmiştir (Kaya, 1997: 32).

Mahābhārata'nın bu bölümünde, cennet ve cehennem, insanın dini ve etik sorumluluklarına, erdemlere ve günah işleme durumlarına bağlı olarak tasvir edilir. Bu betimlemeler, Hinduizm'in karma döngüsüne ve insanın özgür iradesine bağlı olarak manevi bir öğreti ve rehberlik sağlar.

³ Cennet. Meru Dağının doruklarında yer aldığına inanılan İndra'nın cennetidir (Kaya, 2003: 180).

Svargarohana Parvan "Cennete Yükseliş Bölümü"

Pāndu oğullarının en büyüğü olan Yudhishtira erdem tanrısı Dharma'nın oğlu olarak tüm kahramanlar içinde cenneti en çok hak eden olarak kabul edilmiştir. Onu tanrıların cennetine getirdiklerinde, kendisini yeryüzünden cennetin kapısına kadar izlemiş olan köpeğin de içeri girmesini ister. Köpek aslında erdem tanrısı Dharma'dır (Dharmadeva). Köpekle birlikte cennete girdikten sonra orada görkemli bir tahtta refah içinde oturmakta olan Duryodhana'yı görür ve şöyle söyler: "Bu öngörüsünü kaybetmiş ve açgözlülükle lekelenmiş Duryodhana ile mutluluk ülkelerini paylaşmak istemiyorum. Dünyanın her yerindeki arkadaşları ve akrabaları, ormanın derinliklerinde büyük bir acıya maruz bıraktığı bizler tarafından katledildi. O eşim olan Pañçala prensesi lekesiz Draupadī'yi büyüklerimizin önünde toplantı salonunda yerlerde sürükledi. Ey tanrılar ona bakmak istemiyorum. Ben kardeşlerimin yanına gitmek istiyorum."

Ermiş Nārada gülümseyerek ona "ey krallar kralı, cennette yaşarken tüm düşmanlıklar unutulur, kral Duryodhana için böyle konuşmayın, tanrılarla birlikte dürüst insanlar ona tapınıyorlar, kanını savaşta bir sunu gibi akıttıktan sonra kahramanlar için ayrılmış olan bölgelerde var olmayı hak etti" gibi sözler sarf eder. Sonra şunları ekler: "Yeryüzünün gerçek tanrıları olan sen ve kardeşlerin bu kişi tarafından hep zulme uğradınız. Yine de o Kshatriya uygulamalarını izleyerek bu bölgeye ulaştı. Bu yeryüzünün efendisi korkuyla dolu bir durumda dehşete kapılmadı. Evlat, zar müsabakasını ve yaşadığın acıları kafandan atmalısın, sana Draupadī'nin acılarını, akrabalarının ağlaşmalarını unutmak yakışır." Sonra onu Duryodhana'ya nazik davranması konusunda uyarır, çünkü cennette düşmanlık olmaz.

Yudhishtira cennetin böyle kendi çıkarı için dostları öldüren, tüm dünyayı yok eden kötü ve zalim kişilerle dolu olmasını kabul edemez. Doğru sözlü, cesur kahraman; kardeşleri her neredeyse oraya gitmek istediğini tekrarlar. Kuntī oğlu Karna, Dhristadyumna ve oğulları, Satyaki, Virata, Drupada, Dhristaketu, Şikhandin, Draupadī'nin oğulları ve Abhimanyu, Yuddhamanyu, Uttamaucas ve diğer kahramanlar neredeyse, oraya gitmek ister.

Yudhishtira savaştan sonra su sunma töreninde annesinin "Karna'ya su sundunuz mu?" sözünü işitmiş ve kederle dolmuştur. Onu görmek ister. Onu Arcuna'ya öldürttüğü için pişmandır. Her zaman erdemli olan Arcuna'yı, Bhīma'yı, ikiz kardeşleri (Nakula ile Sahadeva), Pañçala prensesini (Draupadī) görmek ister. Onun için cennet "kardeşlerinin olduğu" yerdir. Bu getirdikleri yer cennet olamaz.

Tanrılar cennet görevlisine Yudhishtira'yı sevdiklerinin yanına götürmesini emrederler. Geçilen yol karanlık, günahkârların pis kokularıyla kaplı, et ve kan

bataklığınan oluşın, çürümüş cesetlerle dolu bir yoldur. Her yerde kemikler, saçlar, gürültüyle kaynaşın kurtlar, böcekler vardır. Her yeri demir gagalı kargalar, akbabalar ve kötü ruhlar istila etmiştir. Yaprakları jilet gibi kesen ağaçlar, sıcaktan kızarmış düzlükler, demirden kayalıklar vardır. İçinde yağ kaynayan çok sayıda demir kazanlar dizilidir. Yudhishthira cennet görevlisine “daha ne kadar yol var?” diye sorar. Görevli “daha çok var, yorulduysanız geri dönelim” diye karşılık verir. Yudhishthira kötü kokuya dayanamaz ve geri dönmeye kalkışır. Bunun üzerine her taraftan ağlaşmalar, haykırışlar duyulur. Cehennemdeki sesler onun biraz daha kalmasını istemektedir. Onun gelmesiyle serin bir rüzgâr esmiş, hoş kokular yayılmıştır. Onun orada bulunmasıyla eziyet çekenlerin acıları biraz olsun hafiflemektedir. Yudhishthira çok üzülür ve orada biraz daha durur. Seslerden bazıları ona tanıdık gelir ama kim olduklarını çıkaramaz. “Kimsiniz, burada ne arıyorsunuz?” diye sorar. Her taraftan sesler gelir: “Ben Karna’yım, ben Bhīma’yım, ben Arcuna, ben Nakula, ben Sahadeva, ben Dhrishtadyumna, ben Draupadī, bizler Draupadī’nin oğulları!”

Svargarohana’nın ilk iki bölümünde olaylar bu şekilde aktarılır. Üçüncü bölümde ise, başlarında tanrı İndra ile diğer tanrılar ve cennetin sakinleri Yudhishthira’yı görmeye cehenneme gelirler. Tam anlamıyla ne zaman cennet ya da cehenneme gidileceği tanrıların efendisi Şakra⁴ tarafından bildirilir. Herkesin duruma göre önce cehenneme düşeceği sonra cennete alınacakları söylenir. Duryodhana o yüzden cennettedir, çünkü sevabı az, günahı ise çok fazladır. İyilerin ise günahları az, sevapları çok fazla olduğundan biraz cehennemde bekletildikten sonra cennete alınacaklardır. Yudhishthira, Bhīma, Arcuna ve Draupadī, yaşamları boyunca tek bir kere bile olsa yalan söyleyerek günah işledikleri için önce cehenneme gönderilmişlerdir. Şimdi ise herkesin günahlarından arındığını, savaşta yardım eden tüm kralların da cennete kavuştuğunu söyler. Tanrıların efendisi İndra, Yudhishthira’nın üçüncü⁵ sınavı olduğunun, bu sınavı da kardeşleri için cehennemde kalmak isteyerek başarıyla tamamladığının müjdesini verir.

Bu sözler üzerine Ganj nehrinde yıkanıp arandıktan sonra cennete gider ve cennette tüm silah ustaları arasında en önde gelen, tanrı Sūrya’ya benzeyen Karna’yı görür. Başka bir yerde, Marutların ortasında oturan büyük, kudretli ve en yüksek başarıya sahip Bhīmasena’yı görür. İkiz tanrı Aşvinlere ait olan yerde, Nakula ve

⁴ Tanrı İndra’nın adlarından biridir. Özellikle destanlarda ve Purāṇalar’da kullanılır.

⁵ Destan boyunca Yudhishthira’nın doğruluğundan ve erdeminden vazgeçip vazgeçmeyeceği sürekli olarak tanrılar tarafından sınanır. Bu sınavlardan ilki, nehre düşen kardeşlerini göksel bir tanrının sorularını doğru cevaplayarak kurtarmasıdır. İkincisi, yanında köpek kılığındaki Dharmadeva’nın cennete girmesi için ısrar etmesidir. Üçüncüsü ise, cennette kardeşleri olmadan duramayacağını söyleyerek onlara olan bağlığını göstermiş olmasıdır.

Sahadeva'yı görür, her biri kendi parlaklığıyla parlamaktadır. Ayrıca nilüferlerden çelenklerle süslenmiş Pançala prensesi Draupadī'yi görür. Güneş ışığının ihtişamına sahip bir şekle bürünmüş olarak cennette oturmaktadır. Büyük bir bilgeliğe sahip Gandharvaların kralı Dhritarāshtra'yı ve gecenin büyük yıldızının ışıltısına sahip olan kudretli okçu Abhimanyu'yu görür. Kudretli okçu Pāṇḍu, artık [eşleri olan] Kuntī ve Madrī'ye kavuşmuş durumdadır, Şantanu'nun oğlu Bhīshma da oradadır. Tanrı Brihaspati'nin yanında hocası Drona'yı görür. Yudhishtira etrafına bakınıp akrabalarını tanımaya çalışırken tanrıların efendisi Şakra "Ey Pāṇḍu'nun oğlu, senin tarafında savaşmış olan bu ve diğer krallar, şimdi Gandharvalarla, Yakshalarla veya diğer kutsal varlıklarla birlikte yürüyorlar. Eski bedenlerini atarak söz, fikir ve amel ile kazandıkları liyakatle cenneti fethettiler" der ve böylece Svargarohana'nın dördüncü bölümü bitirilir.

Beşinci bölümde, tüm akrabalarının cennete olduklarını gören Yudhishtira, amcası kör kral Dhritarāshtra'nın, onun oğullarının, zar oyununda hile yapan Şakuni'nin, Karna'nın, ve diğer günahı çok olanların cennette ne kadar süre kalacaklarını sorar. Zira hayatları boyunca günah işleyen bu kişilerin cennetteki yerlerinin ebedi olup olmadığını merak etmektedir. Hepsinin kendi bilgileri ve gösterdikleri hünerlerle tanrıları memnun etmeyi başararak bazılarının tanrı İndra'nın bölgesinde, bazılarının tanrı Kuvera'nın ve bazılarının da Varuna'nın bölgelerinde yer edindiklerini öğrenir. Ona hem Kuruların hem de Pāṇḍavaların eylemleri hakkında bütün her şey anlatılır. "Herkes yaptıklarının sonunda kendi doğasına dönme yeteneğine sahip değildir" denilerek devam edilir. "Her zaman ölçülemez bir anlayışa sahip, her şeyi gören ve bu nedenle tüm eylemlerin sonunu bilen, yüksek yeminleri yerine getiren kadim çileci ermiş Vyāsa, bu eseri yüce ruhlu Pāṇḍavaların ve aynı zamanda büyük güç sahibi Kshatriyaların şöhretini tüm dünyaya yaymak için" yazmıştır. Bu kutsal günlerin tarihini her kim okursa tüm günahlarından arınır, cenneti kazanarak Brahma statüsüne ulaşır. Tanrı Krishṇa tarafından okunan bu Veda'nın⁶ tamamını büyük bir dikkatle dinleyen bir kişinin, aralarında Brāhman öldürmek⁷ dahil, birçok ciddi günahın da bulunduğu bir milyon günahı silinip gider. Bu eserin küçük bir kısmını bile okuyan bir kimse, tükenmez yiyeceğe ve içeceğe sahip olur. Kişinin gün içinde işlediği günahların tümü akşamdan önce Mahābhārata'nın bir kısmını okuyarak yıkanır" diyerek kitabın kutsallığının bilinmesi sağlanır.

⁶ Eserin kutsallığı ve önemi Hinduizm'in ilk dönemlerinin kutsal kitapları olan Vedalarla (Rigveda, Sāmaveda, Yacurveda ve Atharvaveda) eş tutularak gösterilmeye çalışılmıştır.

⁷ Hint toplumunda herhangi bir canlıyı öldürmenin cezalandırılacağı bilinmektedir. Özellikle Brāhman (din adamı, ermiş) öldürmek işlenen günahlar içerisinde en büyüğü ve en kötüsüdür. Manu Kanunlarında da Brāhman öldürmenin en ağır cezalar ile sonuçlanacağı yazmaktadır (Vol. XI).

Svargarohana'nın altıncı bölümünde ise, Pāṇḍavaların soyundan gelen babası Parikshit'ten sonra tahta geçen kral Canamecaya, böylesine kutsal olan bu eser okunurken hangi ritüellerin yapılması gerektiğini, hangi kitaptan sonra hangi tanrıya dua edilmesi gerektiğini ya da kutsal günlerde özellikle hangi bölümlerin okunması gerektiğine dair sorular sorar. Bunun üzerine Vaiṣampāyana, "Bhārata'nın soyunu anlatan bu kutsal Mahābhārata'nın bölümlerinde ebedi Rudralar, Sadhyalar, Viṣvadevalar; Ādityalar, Aṣvinler, yeryüzünün elçileri büyük Rishiler, Guhyakalar, Gandharvalar, Nāgalar, Vidyādharaalar, Siddhalar, çeşitli tanrılar, tepeler ve dağlar, okyanuslar, denizler ve nehirler, Apsaraslar, gezegenler, yıllar, yarı yıllar ve mevsimler, Tanrılar-Asurlar, hareketli-hareketsiz varlıklardan oluşan bütün evrenin yer aldığı" söyler. Böylesine evrenselleştirilmiş bu eserin bölümleri okunurken neler yapılması gerektiği anlatılır. İlk bölümden başlayarak özellikle Brāhmanların nasıl beslenmeleri gerektiğinden ve onlara sunulması gereken hediyelerden bahsedilir. En son bölüm olan Svargarohana Parvanı'da ise Brāhmanların "havishya"⁸ adı verilen kurbanlık bir yiyecek ile beslenmeleri gerektiği söylenerek bölüm bitirilir.

Hinduzim'e ait Diğer Eserlerde Cennet-Cehennem Betimlemeleri

Mahābhārata destanındaki betimlemelerinin yanı sıra Hinduizm'e ait Rigveda, Purāṇa (Eski Öykü) ve Manusmṛiti (Manu Kanunları) gibi hem edebi hem de dini eserlerde de cennet ve cehennem tasvir ve tanımlamaları yapılmıştır.

İlk olarak, detaylı verilmese de Rigveda'da cennetin ve cehennemin nasıl bir yer olduğuna dair bazı bilgiler verilir: "Üç cennet vardır, ikisi Savitar'a aittir, birisi ise kahramanların evi olan Yama'nın dünyasıdır, tekerleğin dingili gibi sarsılmazdır ve ölümsüzler oradadır" (Rigveda, 2018: 33) Keza "Agni, sen din adamlarına bahşış veren adamı iyi yapılmış bir silah gibi her yönden korursun. Evinde uygun yiyeceklerle misafirperver davranan kişi cennetlidir" (Rigveda, 2018: 28) gibi ifadeler hangi durumlarda cennete ya da cehenneme gidileceğini belirtmektedir.

Manusmṛiti'de de tıpkı Rigveda'da olduğu gibi cennete ya da cehenneme gidileceğine dair (II, 57; III, 17⁹; IV, 81; XII, 54 gibi) kurallar vardır ve toplumun da bu kurallara uyması gerekmektedir. Eserin adı bu yüzden Manu Kanunları'dır. IV, 87-90'da şöyle yazar: "Kutsal yasaya aykırı davranan açgözlü bir kraldan hediye kabul eden kişi, sırasıyla aşağıdaki yirmi cehenneme gidecektir; Tāmīśra, Andhatāmīśra, Mahāraurava,

⁸ Sanskrit kökenli bir kelime olup, "kurbanlık yiyecek, adak için uygun veya hazırlanmış yiyecek" anlamına gelmektedir.

⁹ Bir Brāhmanın Şūdra kastına ait bir kadınla birlikte olursa öldükten sonra cehenneme gideceği, Brāhman kastından da menedileceği bildirilmektedir.

Rauravau, Kālasūtra, Mahānaraka, Saṃcīvana, Mahāvīci, Tapana, Saṃhāta, Sakākola, Kuḍmala, Pratimūrtika, Lohaṣaṅku, R̥cisha, Panthāna, Şālmali, Nadī, Asipatravana, Lohadāraka." Böylece yirmi cehennem ismi sayılır.

Purāṇa edebi külliyyatı içerisinde ise eski dönemdeki kural ve tanımlamalardan ziyade daha detaylı bilgiler verildiği tespit edilmiştir. Ancak Purāṇalarda da Mahābhārata destanı kadar açıklayıcı bilgi bulunmamaktadır. Örneğin, Bhāgavata Purāṇa "Pāṇḍavaların Cennete Yükselişi" (I-15), "Pṛthu'nun Kefareti ve Cennete Yükselişi (IV-23), "Saṃsāra ve Cehennemdeki Acılar" (III-30), "Cehennem Tasvirleri" (V-26); Brahma Purāṇa "Tanrı Krishna'nın Cennete Yükselmesi" (I-102), "Alt bölgelerdeki Cehennemler" (I-20), "Cehennemdeki İşkenceler" (I-106); Agni Purāṇa "Pāṇḍava'ların Cennete Yükselişi" (I-15) "Cehennem'in Doğası/Niteliği" (II-203), "Cehennemlerin Tasvirleri" (IV-371) başlıkları yer almaktadır. Vishṇu Purāṇa'da ise Manusmriti'de olduğu gibi "Parāṣara şöyle dedi: Ey yüce Muni, dinle, şimdi sana yerin altında ve suların altında bulunan ve günahkarların en sonunda gönderildiği cehennemlerin bir açıklamasını yapacağım. (Farklı Narakaların, yani cehennemlerin, isimleri aşağıdaki gibidir:) Raurava, Şūkro, Rodha, Tala, Visasana, Mahācvāla, Taptakumbha, Lavana, Vimohana, Rudhirāndha, Vaitaranī, Krimīṣa, Krmibhocana, Asipatravana, Krishna, Lalabhaksha Dārūna, Pūyavaha, Papa, Vahnicaavala, Adhoṣirās, Sandamṣa. Kalasūtra, Tamas, Avīci, bunlar ve diğer pek çok gözyaşı dökülen cehennem, Yama krallığının, işkence aletleri ve ateşle berbat olduğu korkunç bölgelerdir; hayattayken günahkâr uygulamalara bağımlı olan herkes buraya atılır." Yirmi sekiz cehennem ismi sayıldıktan sonra bu bölgelere kimlerin geleceğine dair bilgi verilir.

Purāṇalar içerisinde Markendeya Purāṇa'da en detaylı bilgi veren üstelik Mahābhārata destanındaki Yudhishtira'nın cehennemde yaşadığı olayla benzer olan Vipaṣcit öyküsü (XII-13-15) anlatılmaktadır: "Çok erdemli bir kimse olan kral Vipaṣcit, öldükten sonra ölüm tanrısı Yama'nın hizmetçisi tarafından cehenneme götürülür. Kral, yaşarken yaptığı küçük bir günahın cezası nedeniyle, çok kısa bir süre için cehenneme getirilmiştir. Daha sonra hemen cennete götürülecektir. Tam cehennemden çıkacakken orada acı çeken insanların bağırıışlarını duyar. Acı çeken insanlar biraz daha cehennemde kalması için krala yalvarırlar. Varlığından mutlu olan insanları görünce 'işkence ile acı içindeki insanlar benim varlığımla rahatladıysa, o halde ben de buradan hiçbir yere kıpırdamam, onlarla burada dururum' diyerek cehennemde kalmak istediğini belirtir. Yama'nın yardımcıları onu cennete gitmeye ikna etmeye çalışsa da nafi değildir. Tanrı Dharma ve Tanrı İndra'nın da cennet davetlerini geri çevirir. Daha sonra yaptığı iyiliklere karşılık cehennemdeki insanların acıdan kurtulmalarını sağlayarak diğer insanlarla birlikte cennete gider" (Kaya, 1997: 33).

Sonuç

Çalışmamızın konusu olan cennet ve cehennem betimlemelerini tarihsel gelişim süreçleri içerisinde değerlendirdiğimizde, böyle ayrıntılı açıklamaların ve bu tip bir öbür dünya dizaynının muhtemelen ilk olarak Hint'te görüldüğünü söyleyebiliriz. Veda metinlerinde, özellikle Rigveda içinde bahsi geçen cennet ve cehennem gibi öteki dünya kavramları, Hinduizm'in temel inanç sistemini oluşturmuş, daha sonra diğer Hint dini ve felsefi sistemlerini de şekillendirmiştir. Anlaşılacağı üzere, incelediğimiz tanım ve tasvirlerde kişilerin Dharma'ya uygun yaşamlarının ve ahlaki prensiplere bağlı kalmalarının önemi vurgulanmaktadır. Bu da bizlere ölüm sonrası yaşamın bir tür adalet sistemiyle bağlantılı olduğunu göstermektedir. Cennet ve cehennem doğrudan Hinduizm'de yer alan karma ve reenkarnasyon doktrinleriyle bağlantılıdır. İyi eylemler (*punya*) cennete, kötü eylemler (*pāpa*) ise cehenneme götürür. Bireylerin yaşamları boyunca biriktirdikleri Karma'nın ölüm sonrası yaşamlarını etkilediğini gösterir. Ancak kişi yaşamı boyunca küçük de olsa kötü bir eylemde bulunursa, önce cehenneme sonra cennete gidecektir. Aynı şekilde yaşamı boyunca kötü eylemlerde bulunan kişi de bir kere bile olsa iyi bir eylemde bulunursa, önce cennete daha sonra cehenneme gidecektir. Bu ikilem veya sıralama içerisinde Dharma prensiplerine uygun yaşayanlar, az çok fark etmeksizin ödüllendirilmektedir. Hinduizm'in yaşam felsefesinde erdemli yaşamının vurgusu yapılmakta, aynı zamanda efsane ve hikâyelerle bireylerin ahlaki sorumlulukları da aktarılmaktadır. Svargarohana Parvan, yaşamın anlamını ve doğru eylemlerin önemini vurgulayarak bireylerin toplumsal, ahlaki ve dini sorumluluklarını anlamalarını sağlamaktadır. Bu bölüm, ölümün sadece fiziksel bir son olmadığını, ruhun karma yolculuğunda devam ettiğini öne sürmektedir.

Son olarak şunu da söylemek gerekir ki gerek Yudhishtira'da gerekse Vipaşçit'te gördüğümüz üzere, insanlar bir anlamda tanrılardan üstündürler. Çünkü tanrılar cennete koymak istedikleri kişilere olaya bencilce yaklaşmalarını ve kendi mutlulukları için hiç düşünmeden cennete girmelerini telkin ederlerken onlar, cehennemde acı çekenler için cennetten vaz geçebileceklerini söylemektedirler. Yudhishtira kardeşleri için, Vipaşçit ise daha geniş olarak cehennemdeki bütün insanlar için kendi "cennet zevkinden" feragat etmeyi göze alabilmektedir. Bu tür bir anlayışı da muhtemelen sadece Hint kültüründe görebiliriz.

KAYNAKÇA

Johnson, W. J., (2010) Dictionary of Hinduism. New York: Oxford University Press.

Kaya, Korhan (2003). *Hint Mitolojisi Sözlüğü*. Ankara: İmge Kitabevi

Kaya, Korhan. "Hindu İnancında Cehennem Betimlemeleri". *Bilim ve Ütopya Dergisi*, Sayı: 37, 1997, (32-33).

Mani, Vettam (2000). *Puranic Encyclopaedia*. Delhi: Motilal Banarsidass.

The Agni Purana (2013). (Çev. N. Gangadharan). Delhi: Motilal Banarsidass.

The Laws of Manu (1967). (Çev. G. Bühler) The Sacred Books of The East Vol. XXV. Delhi: Motilal Banarsidass.

The Mahābhārata (2004). (Çev. Kisari Mohan Ganguli). New Delhi: Munshiram Manoharlal.

The Mahabharata (2013). (Çev. M. N. Dutt). Delhi: Parimal Publications.

The Markendeya Purana (1995). (Çev. Eden Pargiter) Delhi: Indological Book House.

The Vishnu Purana (1972). (Çev. H. H. Wilson) Kalküta: Punthi Pustak.

V. R. Ramachandra Dikshitar (2003). *The Purana Index*. Delhi: Motilal Banarsidass.

Williams, M. A. (1990). *Sanskrit- English Dictionary*. Delhi: Motilal Banarsidass,